

ARHITEKTI NOVE EVROPE

Mednarodna konferenca, Barcelona, 7.10. 2009

Govor bivšega predsednika republike Milana Kučana, video

Z zadovoljstvom sem se odzval povabilu na skupno razmišljanje o arhitekturi suverenosti v novi Evropi. Žal mi je bolezen v zadnjem trenutku preprečila prihod v Barcelono in se vsem iskreno opravičujem. Tudi v času odločanja o samostojnosti Slovenije sem prišel v Barcelono. Zaradi pogovorov z mojimi političnimi prijatelji o položaju malih narodov v večnacionalni skupnosti. Uspešen razvoj Katalonije, ki je predmet mojega občudovanja, me je takrat dodatno potrdil v prepričanju, da Slovenija ne sme pristajati na razvojno zaostajanje in životarjenje v nekdanji Jugoslaviji.

Zavedam se, da nas od takratnega časa ločujejo izjemno globoke družbene spremembe. Procesi globalizacije so tako izostrili fenomen soodvisnosti, da smo postavljeni v povsem nova družbena razmerja. Nova razmerja terjajo nove odgovore o globalnem upravljanju sveta, ki bo upoštevalo njegovo policentričnost in univerzalno etiko. Hkrati pa nova razmerja na novo aktualizirajo tudi vprašanje nacionalne države ter njene suverenosti.

Ne želim v tem kratkem nagovoru govoriti o razlogih Slovenije za razdružitev od nekdanje Jugoslavije. Naj izrazim le svoje prepričanje, da bi bila odločitev Slovenije za lastno državo v drugačnih notranjih in mednarodnih okoliščinah težko izvedljiva. O Jugoslaviji pa le to, da je zavračala dialog o smislu skupnega življenja, kar mora ob spremenjenih zgodovinskih okoliščinah po mojem prepričanju storiti vsaka večnacionalna državna tvorba, če želi upravičiti svoj obstoj z novimi odgovori na nove izzive.

Evropska zgodovina je polna večnacionalnih državnih tvorb. Tudi takšnih, ki so razpadle. Njihova hiba ni bila njihova večnacionalnost, pač pa nedemokratičnost, predvsem nacionalna neenakopravnost in hegemonija večinskega naroda. V takih razmerah ogroženi narod države ne vidi več kot svoje in skuša svojo identiteto zavarovati z uveljavljanjem lastne suverenosti. Narodi imajo namreč neodtujljivo pravico do samoodločbe.

Ne glede na to pravico, pa so tako veliki kot mali narodi danes soočeni z dejstvom, da realnosti presegajo nacionalno državo in zamejujejo njeno suverenost. Nacionalna država je postala hkrati premajhna in prevelika, da bi samo z lastno poenotenostjo lahko zadovoljivo urejala skupne zadeve. Zato se širi prostor nacionalne države in njene suverenosti na nadnacionalno raven.

Tudi Slovenija ni šla na pot samostojnosti zaradi želje po izolaciji. Nasprotno. Hotela je sodelovati v integracijah, ki spoštujejo demokratične norme in nacionalno enakopravnost. S tega stališča je ambicija formirati nacionalno čisto državo zgodovinski anahronizem, ki je bil značilen tudi za velik del nekdanje Jugoslavije. Je anahronizem, ki z etničnim čiščenjem vodi v zločin.

Kako dejanske neenakosti spremeniti v pravno in politično enakost v integracijah, ni enostavno vprašanje. EU postavlja v svoje izhodišče suvereno nacionalno državo in njeno identiteto, notranje odnose pa gradi na prostovoljnosti, vzajemnosti in konsenzu. Po skupni volji članic dobiva EU tudi lastno mednarodno subjektiviteto. Članice v razmerju do EU ohranijo svojo suverenost in le izvrševanje dela svojih suverenih pravic prenesejo na Unijo v interesu skupnega življenja. Identifikacija Evropejcev z EU pa je odvisna tudi od sposobnosti Unije, da odgovarja na izzive časa na način, da bomo Evropejci suvereno in prepričano rekli: "We, the people of Europe...."

Takšna integracija lahko pomeni povsem novo perspektivo tudi za male narode, ki danes ne morejo več biti moteči dejavnik, pač pa konstitutivni del nove skupnosti narodov, ne glede na to ali imajo lastno državo ali pa si zagotavljajo visoko stopnjo avtonomije in zaščito nacionalne identitete v demokratičnih večnacionalnih državah. Integracija, ki temelji na spoznanju, da sedanja stopnja soodvisnosti narekuje odpoved nasilju in ambiciji gospodovati drugim državam ali narodom in na spoznanju, da si bodo dolgoročno lahko zagotavljale preživetje in stabilen razvoj samo tiste države, ki se bodo pripravljene temu ustrezno modernizirati, je za Evropo in za svet novi obet in hkrati izziv.

Zelo bi me veselilo slišati katalonske poglede na vprašanje suverenosti in soodvisnosti, še posebej ker so Katalonci s svojim uspešnim razvojem imeli pomembno vlogo v naših in mojih odločitvah ob dilemah o neodvisnosti. **Korenine slovenske samostojnosti sežejo tudi v Barceloni.** Želim vam uspešno in odprto razpravo o dilemah, ki ostajajo relevantne za vse nas in za naše skupno iskanje odgovorov o vprašanih identitete, svobode in skupne odgovornosti za prihodnost.

Naj vas pozdravim : VISCA ESLOVENIA I VISCA CATALUNYA